

Det fina förklädet

Bus Stina Matsson, som i år fyller 102 år, har mycket att berätta om gamla tider. Nu vill jag vidarebefordra något om det fina förklädet och andra klädesplagg.

När Stina var barn hette hon egentligen Hållpås Kristina Jönsson. Hon bodde i Bosgard i Bengtsarvet och hette i dagligt tal Bos Stina. I den lilla stugan med kammare bodde tio personer. Det var Stina, hennes föräldrar, två bröder, två systrar, mormor och morfar samt gammelmormor. De sov i "förlåtssängar" med utdragbara sänglådor under. I sin barndom tänkte hon aldrig på att det var trångt och besvärligt. Alla hade det så, det var naturligt.

Alla kläder som Stina hade som barn var hemgjorda. Närmast kroppen hade hon ett "lintyg". Det var sytt av hemvävt tyg och var långt som en kjol och försett med långa ärmar med linning. Underbyxor förekom inte. Kjolen var av ylle och fastsydd på en "bod", en bred linning med axelband. Utanpå detta hade hon en svart "magd", ett midjeförkläde. Tyget till kjol och magd var vävt med "tre skaft" så det blev rätsida och avigsida. Ylleinslaget täckte varpen helt på rätsidan. Strumporna var hemstickade av ylle och räckte upp till knät där de hölls uppe med ett mönstervävt band. Strumphälarna var förstärkta med vadmalslappar. Stinas far gjorde skor av läder med näver som inlägg i sulorna. Det var ingen skillnad på höger- och vänsterskor. På vintern hade hon fårskinnspäls och skinnkjol. På sommaren var det en jacka eller tröja. Man skulle inte gärna vara barhuvad, utan på vintern hade man en yllesjal och på sommaren "je ana slitu". När Stina konfirmerades hade hon ett "sterdkläd", d v s en stärkt bomullsduk.

När Stina var nio år fick hon en present av sin moster, som arbetade i Hedemora. Det var en bit köpt bomullstyg, randigt i ljusa färger. Det passade precis till ett förkläde. När det var köptyg sa man inte magd utan "förkläd" Stina blev mycket glad. Det var det enda plagg av köptyg som hon ägde. Vilken tur att hon hade det på sig i skolan då det kom en fotograf och tog kort på hela klassen. Det var 1905 när hon gick i andra klassen hos Sar Nils. Sjuttio år senare kunde en klasskamrat berätta hur avundsjuk hon varit för det fina förklädets skull.

När Stina var i 20-årsåldern började det finnas tyger också i affärerna på Sollerön. Då var det vanligt att man tog bort boden och satte på en linning på den svarta kjolen som hörde till sockendräkten. Till den hade man sedan en blus av köptyg och den svarta magden med röd bård. Stina var med i Missionsföreningen och gick aldrig på dans. När hon klädde sig fin var det för att gå på möten och fester i Missionshuset. Många ungdomar var med i Missionsföreningen och det var mycket sång och musik. Stina spelade cittera.

Gudrun Bråmå

Flickorna i folkskolans andra klass 1905 framför prästhärbret.

Främre raden: Beda, Bengts Karin, Rapp Maria, Bos Stina, Björkqvist Hildur, och Såger Maria.

Bakre raden: Mas Selma, Sol Stina, Ryss Ann, Markus Stina Göransson, Trapp Stina, Bom Maria från Bodarna och Anna Flinta.

Foto: Uno Stadius.